

Hallituksen esitys avoimuusrekisterilaiksi, HE 98/2022 vp

Yleistä esityksestä

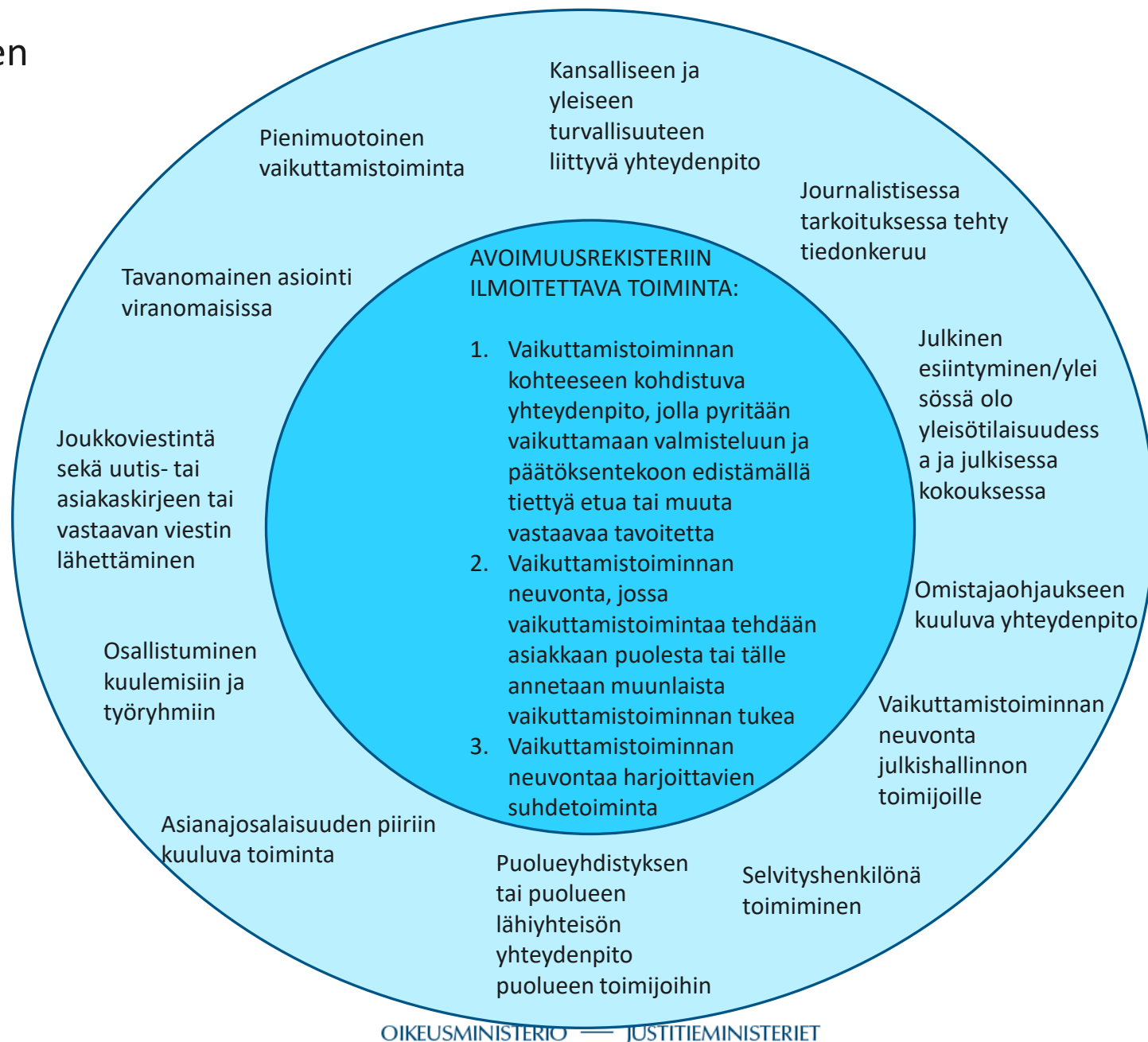
- Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi oikeushenkilöille ja yksityisille elinkeinonharjoittajille velvollisuus ilmoittaa rekisteriin eduskuntaan ja ministeriöihin kohdistuvasta vaikuttamistoiminnasta ja siihen liittyvästä, elinkeinona harjoitettavasta vaikuttamistoiminnan neuvonnasta.
- Tarkoituksena on parantaa kansalaisten tiedonsaantia eduskuntaan ja ministeriöihin kohdistuvasta lobbauksesta, joka nykyisellään jää usein julkisuuslain ulottumattomiin ja siten piiloon.
- Rekisteriviranomaisena toimisi Valtiontalouden tarkastusvirasto (VTV), joka ohjaisi ja neuvoisi ilmoitusvelvollisia tekemään laissa säädettyt ilmoitukset.
- Laissa säädettäisiin myös neuvottelukunnasta, joka toimisi yhteistyöelimenä lakiin liittyville sidosryhmille.
- Avoimuusrekisterilain ehdotetaan tulevan voimaan 1.1.2024. Neuvottelukunta ehdotetaan asetettavan jo 1.1.2023.

Avoimuusrekisterin ilmoitusvelvollisuuden määrittäminen

Vaikuttamistoiminnan kohteet:

- kansanedustajat, kansanedustajien avustajat ja eduskuntaryhmien henkilökunta
- ministerit, ministereiden erityisavustajat ja ministerin toimikaudeksi nimetyt valtiosihteerit
- eduskunnan kanslia
- ministeriöt ja niiden asettamat selvityshenkilöt.

* Korjattu muotoilu 3 §:n 1 momentin 3 kohdasta (asia nostettu tarkemmin esille muistiossa)

Avoimuusrekisterin ilmoitusvelvollisuus koskee oikeushenkilöitä ja yksityisiä elinkeinonharjoittajia pois luettuna:

- yksityinen elinkeinonharjoittaja, joka ei harjoita päätoimisesti 2 §:ssä tarkoitettua vaikuttamistoimintaa tai vaikuttamistoiminnan neuvontaa

- asunto-osakeyhtiölaissa (1599/2009) tarkoitettu asunto-osakeyhtiö

- valtion, hyvinvointialueen, kunnan tai Ahvenanmaan maakunnan viranomainen, muu itsenäinen julkisoikeudellinen laitos kuin yliopisto*, Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia ja sen yhteydessä oleva Ihmisoikeuskeskus, valtiontalouden tarkastusvirasto, Kansainvälisten suhteiden ja Euroopan unionin asioiden tutkimuslaitos (Ulkopoliittinen instituutti) sekä valtion liikelaitos

- lakisääteisiä tehtäviä hoitava muu kuin 3 kohdassa tarkoitettu julkisyhteisö tai toimija niiden lakisääteisten tehtävien hoidon osalta

- vieraan valtion, Euroopan unionin sekä kansainvälisen hallitustenvälisen järjestön edustaja

- puolue ja vaaleissa ehdokkaana olevan henkilön tuki- tai valitsijayhdistys

Vaikutukset yrityksiin

- Yritysten hallinnollisen taakan kasvu:
 - Määrällisesti merkittävin hallinnollinen taakka sääntelystä syntyy vaikuttamistoiminnan konsulttipalveluita tarjoaville yrityksille sekä laajaa ja aktiivista vaikuttamistoimintaa tekeville yrityksille.
 - Hallinnollinen taakka muodostuu toiminnan seuraamisesta ja raportoinnista.
 - Merkittäväällä osalla vaikuttamistoimintaa ja vaikuttamistoiminnan neuvontaa harjoittavista ilmoitusvelvollisista vaikuttaisi jo nykyisellään olevan melko hyvät valmiudet raportoida toimintaansa.
- Yritysten yhteiskunnallinen aktiivisuus
 - Hallinnollisen taakan lisääntymisen ei arvioida vähentävän toimijoiden aktiivisuutta ja mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun.
 - Parhaimmillaan voi kannustaa vaikuttamistoimintaan ja lisätä eri yritysten yhteiskunnallista aktiivisuutta.
- Vaikutukset konsulttilobbausmarkkinoihin
 - Ehdotettavalla lainsäädännöllä ei arvioida olevan lobbausmarkkinoihin sellaisia vaikutuksia, jotka muuttaisivat merkittäväällä tavalla konsulttimarkkinoiden nykykehitystä tai nykyisiä kilpailuasetelmia.
 - Avoimuusrekisterin merkittävin potentiaalinen vaikutus konsulttilobbausmarkkinoihin liittyy markkinoiden maineen kehittymiseen.
- Vaikutusten arvioidaan kokonaisuudessaan olevan kohtuullisia ja oikeasuhtaisia ottaen huomioon sääntelyn tavoitteet.

Esityksen suhde liikesalaisuuteen, omaisuuden suojaan ja elinkeinovapauteen

- Lain tavoitteiden kannalta on välttämätöntä, ettei lobbaukseen olennaisesti liittyviä ja avoimuusrekisterilaissa yksilöityjä tietoja voida jättää ilmoittamatta liikesalaisuuden perusteella.
- Avoimuusrekisteriin ilmoitettavien tietojen joukossa olisi vain joissain tapauksissa liikesalaisuuden piiriin kuuluvaksi katsottavaa tietoa: vaikuttamistoiminnan neuvonnan asiakastiedot sekä vaikuttamistoiminnan ja vaikuttamistoiminnan neuvontaan liittyvät taloudelliset tiedot.
- Avoimuusrekisterilaissa säädetään elinkeinona harjoitettavan vaikuttamistoiminnan neuvonnan rekisteröimisestä avoimuusrekisteriin, mikä käytännössä tarkoittaa sitä, että vaikuttajaviestintää tai muuta vaikuttamistoimintaa asiakkailleen tekevät ja konsultoivat toimijat joutuvat ilmoittamaan elinkeinotoiminnastaan rekisteriin.
- Avoimuusrekisterin vaikutus elinkeinovapauteen liittyy ennen kaikkea siihen, että toiminnan avoimuudelle asetetaan laissa ehtoja, jotka rekisteröityneen toimijan on täytettävä.
- Säännökset eivät johtaisi erityisen syvälleikäyvään puuttumiseen elinkeinovapauteen tai Suomen markkinoilla nykyisin toimivien vaikuttamistoiminnan neuvontaa harjoittavien elinkeinonharjoittajien toimintaedellytysten merkittävään heikkenemiseen saati niiden tyrehtymiseen.

OIKEUSMINISTERIÖ

www.oikeusministerio.fi

Facebook: facebook.com/oikeusministerio

Twitter: twitter.com/oikeusmin @oikeusmin

Käyntiosoite: Eteläesplanadi 10, Helsinki

Postiosoite: PL 25, 00023 Valtioneuvosto

Vaihde: 029 516 001